

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Dedič je upravičen terjati od obdarjenca, ki je prejel od zapustnika v času ne več kakor 2 mesecev pred njegovo smrtjo darilo, da povrne zapuščinske pristojbine, ki jih plača dedič od vrednosti dotičnega darila.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem je v pravdi Jožefa S. proti Matiji S. radi plačila 1648 K 29 h spr. razsodilo: Toženi M. S. je dolžan povrniti tožniku Jožefu S. namesto njega plačano zapuščinsko pristojbino s šolskim doneskom 1648 K 29 h s 5% obrestmi od 12. januarja 1907 kakor dneva vročene tožbe in mu plačati pravdne stroške, vse tekom 14 dni pod izvršbo.

Dejanski stan.

Nesporno je med strankama, da je umrl 7. marca 1904 v bolnici v Ljubljani tožnikov stric Martin S., zapustil znatno premoženje in v svoji oporoki postavil tožnika edinim dedičem, dočim je ustanovil razna volila, med drugimi tudi za toženčanečka Matijo S. Glasom zapisnika zapuščinske razprave z dne 11. septembra 1904 pritegnile so se k zapuščinskemu premoženju knjižica hranilnice in posojilnice v M. z vlogo 20.000 K in dvoje knjižic posojilnice v Č. št. 3579 in 3580 skupaj z vlogo 8673 K 75 h, ki so se ob času zapustnikove smrti nahajale v toženčevi oblasti; vrednost teh hranilnih knjižic se je sprejela z drugim napovedanim premoženjem vred v izkaz zapuščinskega imetja, ki se je po končani zapuščinski razpravi dostavil c. kr. uradu za odmero pristojbin. Ta urad je predpisal tožniku na podlagi izkaza premoženja, ki ga je podal zapuščinskemu oblastvu tožnik sam, državne pristojbine 3681 K 90 h, šolski donesek 356 K skupaj 4037 K 90 h, naknadno še 388 K in je tožnik vse te pristojbine sam poravnal.

Še-le dne 4. januarja 1905 je toženec c. kr. okrajno sodišče v M. kakor zapuščinsko oblastvo po Martinu S. opozoril, da mu je zapustnik omenjene tri hranilne knjižice še pred smrtjo podaril, in je potem v posebni pravdi na okrajnem sodišču v R. zahteval od sedanjega tožnika še plačilo volila po stricu Martinu

S. v znesku 8000 K. Tedanji toženec (sedanji tožnik) je ugovarjal, da ima nasprotnik itak že navedene tri hranilne knjižice v rokah in je predlagal ugotovitev pravnega razmerja, da spadajo predmetne hranilne knjižice v zapuščino Martina S., ter kompenzacijo vtoženega volila proti enakemu delu vrednosti navedenih hranilnih knjižic; a končno je svoj ugotovitveni predlog umaknil, ko je Janez S. kakor priča potrdil, da je zapustnik Martin S., predno je odšel v Ljubljano v bolnico, kjer je ostal do smrti, dne 21. februarja 1904 omenjene 3 hranilne knjižice tožencu — nečaku Matiji S. podaril.

Tožnik trdi, da je del zapuščinskih, na omenjene hranilne knjižice v znesku 28.675 K 75 h spadajočih pristojbin in sicer znesek 1648 K 29 h plačal za toženca Matijo S., ker zapustnik Martin S. omenjenih 3 knjižic ni podaril prej kakor dva meseca pred svojo smrtjo, in ker kažejo okolnosti, da se je daritev zgodila v namenu, preprečiti prenos po dedovanju, da je bilo torej po zakonu omenjene tri hranilne knjižice z vlogami v skupnem znesku 28.675 K 75 h, naj je daritev bila sporna ali ne, všteti v zapuščino, ker toženec niti ne trdi, da je bila pristojbina kakor od daritve med živimi plačana.

Tožnik je, še predno mu je bila predpisana naknadna pristojbina 388 K, prosil za odpis delne pristojbine, kar je odpade na vrednost navedenih treh hranilnih knjižic. To prošnjo je pa c. kr. urad za odmero pristojbin zavrnil, in finančno ravnateljstvo v L. je pritožbo proti odločbi pristojbinskega urada zavrnilo.

Toženec ugovarja, da bi bil upravičen tožbeni zahtevek, ker je oddal ob zapuščinski razpravi po Martinu S. tožnik sam izkaz zapuščinskega imetja in navedel brez toženčeve ingerence te tri hranilne knjižice za del zapuščinskega sklada. Toženec priznava, da je plačal tožnik pristojbino tudi od vrednosti treh, tožencu podarjenih hranilnih knjižic in da odpade odstotne pristojbine na vrednost treh hranilnih knjižic 1648 K 29 h.

Toženec dalje trdi, da mu je zapustnik stric Martin S. že dne 11. novembra 1903, ko je prišel stricu god voščit, rekel, da je za njega položil navedene denarje v hranilnico, da so knjižice, ki so na toženčevo ime zapisane, toženčeva last, tretja knjižica tudi, če ne bo vloge pred smrtjo sam porabil, — in ponuja za vse dokaze po zaslišanju strank. Toženec ponuja tudi dokaz po

odboru dotične posojilnice v Č., da je bila knjižica števil. 3579 z vlogo 4000 K že sredi leta 1903, in po odboru hranilnice in posojilnice v M., da je bila knjižica števil. 893 z vlogo 20.000 K že sredi 1903 vpisana v knjigah na toženčevo ime. V zapuščinsko razpravo se niso vzele dotične hranilne knjižice, kakor da jih je tožencu zapustnik pred smrtjo bil podaril, in se ni od njih iz tega naslova odmerila odstotna pristojbina in naložila tožniku, kar se godi, kadar je izplačati volila. Kakor dolgo pristojbinsko oblastvo od vrednosti podarjenih hranilnih knjižic ne odmeri pristojbine tožencu samemu, toliko časa ne zadene obveznost, plačati te pristojbine, toženca. Proti morebitni odmeri pristojbine od navedenega darila hranilnih knjižic pristojala bi tožencu pravica pritožbe in toženec se bode zoper eventualni predpis pristojbine uspešno branil, kakor hitro bo dokazal, da je rajni stric Martin S. že več kakor dva meseca pred svojo smrtjo denar za toženca v hranilnici in posojilnici naložil in rekel, da so dotične vloge toženčeve.

Toženec predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka.

Razlogi.

Sodišče se je po dejanskem stanu prepričalo, da so se v zapuščinski izkaz po dne 7. marca 1904 z oporoko umrlem Martinu S. postavile tudi tri hranilne knjižice gori navedenih denarnih zavodov z vrednostjo skupaj 28.673 K 75 h in da so se nahajale te tri knjižice ob času smrti Martina S. že v oblasti zapustnikovega nečaka-toženca. Po obojestranskem priznanju je tudi dokazano, da je plačal vse zapuščinske pristojbine tožnik sam, med njimi tudi od vrednosti hranilnih knjižic vtoženi znesek 1648 K 29 h. Po sporazumnih napovedbah obeh strank je smatralo sodišče nadalje dokazanim, da je tožnik na zapuščinski razpravi po Martinu S. sam od sebe za aktivum zapuščine napovedal tudi vrednost večkrat imenovanih hranilnih knjižic, čeravno mu je bil znan ugovor toženca, da je zapustnik vse tri hranilne knjižice še pred smrtjo podaril tožencu, in da je tožnik šele kasneje v posebni pravdi priznal, da je toženec lastnino teh treh hranilnih knjižic vsled daritve zapustnika Martina S. dne 21. februarja 1904 pridobil. Zapustnikova izjava z dne 11. novembra 1903, če bi jo mogel toženec z edinim dokazilom po zaslišanju strank tudi

dokazati, se znači zgolj za ustno pogodbo brez dejanske predaje, po kateri v smislu § 943 o. d. z. obdarjenec še ne dobi tožbene pravice. Ponudeni dokaz, da ste bili hranilni knjižici št. 3579 in 893 v knjigah posojilnice v Č. in ozir. hranilnice v M. že sredi leta 1903 na ime toženca vpisani, je sodišče radi nevažnosti odklonilo, ker ime, na katero se je napravila hranilna vloga, ne dokazuje lastnine do dotične vloge, ker je pač vlagatelj upravičen napraviti vlogo na poljubno ime.

Iz dejanskega stanu je zadobilo sodišče prepričanje, da se je ustna daritev med Martinom S. in tožencem pravokrežno sklenila še-le 21. februarja 1904 z istočasno predajo dotičnih treh hranilnih knjižic. Iz tega, da je zapustnik Martin S. podaril neobičajno visok znesek v času, ko je odhajal nevarno bolan v bolnico, se je sodišče prepričalo, da je imel Martin S. namen, z daritvijo hranilnih knjižic preprečiti prenos po dedovanju. Vsled tega je bilo po §-u 13. zakona z dne 18. junija 1901 št. 74 d. z. všteti vrednost darila navedenih hranilnih knjižic v njegovo zapuščino in je zadelo plačilo pristojbin od tega dela zapuščine po §-u 17 cit. zak. toženca, ker mu je ta daritev v času manj kakor dva meseca pred zapustnikovo smrtjo pripadla.

Toženčeve dolžnosti, plačati to pristojbino, nikakor ne spreminja to, če tožnik v zapuščinskem izkazu ni izrecno navedel, da je omenjeni del zapuščine pripadel tožencu iz naslova ne prej kakor dva meseca pred zapustnikovo smrtjo opravljene daritve, ker sta tožnik in toženec k zapustniku v enakem sorodnem razmerju in je tako darilo podvrženo pristojbini v isti odstotni meri, kakor jo je plačal tožnik.

Tožnik je torej, plačavši sporne zapuščinske pristojbine, potrosil nekaj za toženca, kar bi bil ta po zakonu sam potrositi moral, in je tedaj tožbeni zahtevek v določbi §-a 1042 o. d. z. utemeljen.

Toženec je to razsodbo pobijal s prizivom, v katerem očita prvi sodbi nepravo oceno dejanskega stanu, ker je prijavil tožnik predmetne tri hranilne knjižice pristojbinskemu oblastvu za svojo dedščino; plačal je torej dotični del pristojbine za svoj dolg in ne za toženčev dolg; vrhu tega tožnik, ki je zahteval od pristojbinskega urada povrnitev pristojbine, na hranilne knjižice odpadle, ni storil proti odredbi finančnega oblastva, s katero se

je njegov zahtev odklonil, po zakonu dopustnih pravnih korakov. Sodbi očita priziv tudi nepravo tolmačenje zakona, ker se je prezrlo, da ima tožnik po §-u 1042 o. d. z. pravico zahtevati povrnitev plačane pristojbine le tedaj, če je plačal za toženca »animo obligandi«.

C. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je priziv toženca zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Razsoja zavisi od odgovora na vprašanje, ali je moral toženec plačati od podarjenih hranilnih knjižic po zmislu § 13 zak. z dne 18. junija 1901 drž. zak. šte. 74 pristojbino. To vprašanje je prvo sodišče dovolj jasno potrdilo. Po vsej pravici je prišlo do prepričanja, da je bila pravoveljavna darilna pogodba med Martinom S. in tožencem sklenjena šele 21 februarja 1903, ker so se šele ta dan izročile hranilne knjižice tožencu, in da je Martin S. sklenil s tožencem darilno pogodbo le v namenu, preprečiti prenos po dedovanju; to se da sklepati iz razlogov prvega sodnika in po vsebini predmetne oporoške in predmetnih kodicilov. Tako pa je potrjeno, da je toženec po §-u 13 zakona z dne 18. junija 1901 šte. 74 drž. zak. obvezan plačati od daritve pristojbino.

Tudi ugovor, da je razlaga §-a 1042 o. d. z. pravopomotna, ni utemeljen. Brezdvojbeno je, da je toženec, ko je plačal tožnik prenosno pristojbino od hranilnih knjižic, rešen nadaljne obveznosti, plačati to pristojbino še enkrat. Če je torej tožnik brez namena, toženčeve posle opravljati, to je brez namena, ravnati v interesu toženca, izdal nekaj iz svojega premoženja v korist toženca, ko je obstoječo obveznost toženca poravnal, pristojba mu, sicer ne po določilu §-a 1042 o. d. z., pač pa po določilu §-a 1041 o. d. z. pravica povračila.

C. kr. najvišje sodišče je toženčevo revizijo zavrnilo iz razlogov:

Revizijski razlog §-a 503 šte. 3. c. pr. r., češ, iz vsebine pravnih spisov ni posneti, da je vsled plačila tožnikovega toženec oproščen nadaljne obveze, plačati oblastvu pristojbino od podarjenih hranilnih knjižic, ne drži. Potrjeno je, da se je pri odmeri skupnih zapuščinskih pristojbin vpoštevala tudi pristojbina, ki odpade na predmetne hranilne knjižice; dokazano je, da se je

podaritev hranilnih knjižic izvršila kake 3 tedne pred zapustnikovo smrtjo in v takih okoliščinah, da je bil namen zapustnika, preprečiti prenos po dedovanju, prozoren. Ker se ni trdilo, da bi bil pristojbino od darila med živimi že toženec poprej poplačal, ravnati se je bilo oblastvu za odmero pristojbin po §-u 13 zak. z dne 18. junija 1901 šte. 74 drž. zak. Toženčev ugovor, da mu preti še enkratna odmera pristojbine in s tem nevarnost, da se pristojbina še enkrat izterja od njega, tudi nima podlage, ker je z enkratnim plačilom pristojbine v zmislu §-a 1422 in 1423 o. d. z. obveznost do plačila pristojbine ugasnila. Da je ta obveznost prenehala, izhaja tudi iz dekreta finančne direkcije, s katerim se je prošnja tožnika za odpis te pristojbine zavrnila, češ, da je bilo hranilne knjižice vzeti med zapuščinsko imetje in so hranilne knjižice po §-u 13 zak. z dne 18. junija 1901 šte. 74 o. d. z. itak podvržene pristojbini po isti meri, kakor drugo zapuščinsko imetje.

Prizivno sodišče pa tudi ni predmeta pravno napačno razmotrilo.

Po §-u 17 cit. zak. so obvezane plačati pristojbino od premoženja, naštetega v §-u 13 cit. zak., izključno one osebe, katerim so pripadli dotični kosi premoženja. Pristojbino je torej smatrati za tako, katero mora toženec sam že po zakonu trpeti. Toženec je tedaj po §§ 1041 in 1042 o. d. z. povračilo dolžan.

Tudi se ne da vzdržati končni toženčev ugovor, da je smatrati tožnikovo plačilo pristojbine od hranilnih knjižic njemu samemu škodljivim, ker ne gre, da se mu odvzame morebitna ugodna prilika, ko pravica pristojbinskega oblastva do odmere pristojbine zastara. Ozirati se je namreč na § 18 cit. zak., kateri nalaga dediču točno, da postavi v §-u 13 cit. zak. navedene imovinske kose v izkaz zapuščinskega imetja ali pa to javi finančnemu oblastvu. Dedič, današnji tožnik bi bil torej obvezan, vsprejeti vrednost podarjenih hranilnih knjižic med zapuščinsko imetje ozir. bi bil moral to finančnemu oblastvu javiti, če bi mu za časa sestave izkaza o zapuščinskem imetju tudi znano bilo, da dotičnih hranilnih knjižic zapustnik tožencu ni samo izročil v shrambo. marveč, da mu jih je podaril.

—K.—

b) Določitev učne dobe je bistven del učne pogodbe (§ 99 obrtnega reda.)

A je vstopil pri večji zidarski firmi *B* za zidarskega delavca. Ob vstopu se učna doba ni dogovorila, vendar je firma rabila *A*-a za vajenca in ga tudi smatrala za vajenca. Ko je nekega dne *A* odpovedal službo v zakonitem roku 14 dni, mu *B* ni hotela izročiti delavske knjižice, češ, da je *A* vajenec v zmislu obrtnega reda in mora torej ostati pri firmi *B* 3 leta. *A* je tožil na izročitev delavske knjižice.

Okrajno sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Glede na izpoved priče polirja *C* je smatral sodnik dokazan, da je tožnik na lastno prošnjo vstopil pri toženki za zidarskega vajenca in da ga je toženka tudi le v lastnosti zidarskega vajenca vsprejela. Glede na izpoved *D*-a, tožnikovega očeta, je pa dalje imeti potrjenim, da je on, oče in zakoniti zastopnik nedoletnega tožnika, izrecno odobril, da gre tožnik k toženi firmi učiti se zidarskega obrta, in tako je dokazano, da se je med toženko in med zakonitim zastopnikom tožnikovim molče sklenila učna pogodba tako, da se bo tožnik učil pri toženki zidarskega obrta v času, katerega določa zakon (§ 98 a ces. pat. z dne 20. dec. 1859 št. 227 drž. zak.), odnosno v času, katerega določi toženka. Da se je tožnika pri toženki res rabilo za vajenca v zmislu §-a 97 leg. cit., potrjeno je po priči *C*, polirju in tožnikovem očetu *D*; s tem je pa nedvomno ovržen ugovor tožnikov, da je bil pri toženki le delavec, a ne vajenec. Tožnik sam ne ugovarja nikakega slučaja, omenjenega v §-u 101 leg. cit., da bi smel učno razmerje pred pretekom določene dobe razdreti.

Ker tožnik ni upravičen učnega razmerja razdreti, odnosno ker pri toženki ni bil le delavec, bilo je tožbeni zahtevek zavrniti.

Tožnikovemu prizivu je druga instanca ugodila.

Razlogi.

Pogoj učnega razmerja med učencem in obrtnikom je vedno učna pogodba po zmislu §-ov 97, 98 in 99 obrt. reda; bistven znak vsake učne pogodbe, od katere zavisi njena

materijalnopravna veljavnost, pa je porazumna določitev učne dobe (§§ 98, 99 obrt. r.).

V tem slučaju pa se učna doba ni dogovorila niti s tožnikom, niti z njegovim očetom. Res je sicer, kar izhaja iz toženkinih navedeb in pričevanja polirja *C* in tožnikovega očeta *D*, da se je tožnik pri toženki faktično učil zidarskega dela. Ker pa toženka ni dokazala dogovorne ustanovitve 3 letne učne dobe, tudi ni pravoveljavne učne pogodbe.

Ako pa ni učne pogodbe, tudi ni tožnika moči smatrati za vajenca ali učenca, ampak le za navadnega pomočnika, zidarskega delavca. Tak pa je imel pravico, ker ni bilo drugega dogovora, odpovedati službo v 14 dneh in zahtevati izročitev delavske knjižice.

C. kr. vrhovno sodišče je pritrdilo razsodbi prizivnega sodišča iz razlogov:

Mnenje prizivnega sodišča, da tu ni učne pogodbe, je pravilno. Akoravno je imel tožnik z bok svojega dela priliko, priučiti se zidarskega obrta, ga zaradi tega še ni smatrati za vajenca. V zmislu §-a 97 obrt. r. je namen vežbanja praktična izvršitev v obrtu. V dosego tega namena je potrebna gotova doba tozadevnega razmerja, ki tvori bistveni del učne pogodbe.

F. Č.

c) Tudi za volila, ki niso zaporedno tekoča denarna plačila, sme volilojemnik po zmislu §-a 161 ces. pat. od 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. zahtevati zakonito varnost še pred prisojilom.

Zapustnik Otmar R. je volil Eleonori M. z oporoko 24. septembra 1903 posestvo vl. št. 3 kat. obč. P. za dosmrtni užitek ter obenem odredil, da ji morajo dediči, njegovi trije sinovi, kojim pride to posestvo po njegovi smrti v last, vsa k posestvu spadajoča zemljišča brezplačno pravilno pognojovati in obdelavati ter jej vsakoletno letino pospraviti in izročiti. Veljavnosti te oporoke ni nihče izpodbijal, pač pa so zatrjevali dediči, da je odredba glede pognojevanja, obdelavanja i. t. d. postala vsled nekega poznejšnjega kodicila zapustnika Otmarja K. brez predmeta in brez pravnega pomena. Eleonora M. je že pred izdajo prisojil-

nega pisma vložila pri c. kr. okrožnem kakor zapuščinskem sodišču v M. predlog, naj se v prisojilnem pismu, ki se izda, izreče, da ji morajo dati dediči za vse gori označene pravice, nanašajoče se na uživanje zemljišč, zakonito varnost.

Zapuščinsko sodišče temu predlogu ni ugodilo, češ, voliljemnica ni upravičena zahtevati zakonite varnosti, ko ne gre za kaka ponavljajoča se plačila (§ 161 odst. 2 izvenspor. pat.); tudi ne gre za kak užitek na zapuščini kakor celoti ali na kakem njenem delu (kvoti), marveč le na zapuščinskem predmetu.

C. kr. višje dež. sodišče v G. je rekurzu Eleonore M. ugodilo ter izpodbijani sklep tako izpremenilo, da naj se v prisojilnem pismu, ki se izda, izreče, da je na posestvu vl. št. 3 k. o. P. vknjižiti v korist Eleonore M. v zmislu zapustnikove poslednje volje od 24. septembra 1903 stvarno breme obveznosti dedičev-lastnikov tega posestva, da morajo vsa k temu posestvu spadajoča zemljišča cel čas, dokler trajajo užitne pravice voliljemnice, za njo popolnem brezplačno, pa pravilno pognojovati in obdelovati, ter ji ravno tako brezplačno vsako leto letino pospraviti in izročiti.

Vsled revizijskega rekurza dedičev zoper ta sklep izdalo je vrhovno sodišče sklep od 19. januarja 1909, R. VI 12. septembra, s kojim je izpodbijani sklep rekurznega sodišča potrdilo.

Razlogi.

V oporoki od 24. septembra 1903 voli Otmar R. Eleonori M., ne da bi imela za to plačati kak davek ali kako pristojbino, užitek posestva vl. št. 3 kat. obč. P. z vsemi pritiklinami, pa stanovanjske pravice glede na tem zemljišču stoječe hiše; nazadnje se tam še odreja, da morajo dediči vsa k temu posestvu spadajoča zemljišča ves čas, dokler jih bo uživala voliljemnica, popolnem brezplačno pognojovati in obdelovati, ter ji ravno tako brezplačno vsakoletno letino pospraviti in izročiti. Da ima Eleonora M. pravico zahtevati zakonito varnost tudi glede zadnjenavedenega volila brezplačnega gnojenja, obdelovanja zemljišč in posprave pridelkov še pred izdajo prisojilnega pisma, izhaja iz §-a 162 ces. pat. od 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. Da bi v 2. odstavku te določbe dane pravice do zakonite varnosti veljale zgolj za denarna plačila, to že radi tega

ni upravičeno, ker je tu govor o zaporedno tekočih letnih plačilih in drugih volilih, katerih izpolnitev se še ne more zahtevati, bodisi ker zakoniti rok še ni potekel, bodisi, ker je bil določen kak drugi čas za zapalost plačila.

Po §-u 1412 o. d. z. je plačilo dajatev tega, kar se mora dati; občni državljanski zakonik torej s pojmom »plačilo« označuje denarna plačila, pa tudi vsakatero dajatev obveznosti, ter ni nikakega vzroka, izraz »plačilo« v §-u 161 ces. pat. drugače tolmačiti, osobito ko razlogi, da naj se sme za zaporedno tekoča denarna plačila zahtevati zakonito varnost, veljajo prav tako tudi za druge časovno omejene ali pogojene dajatve.

Tesna zveza tega volila z volilom užitka kaže, da je prvo dopolnilo drugega, torej z drugim volilom spojeno stvarno breme.

Pa tudi to, da so dediči pravni obstoj volila izpodbijali, ne izključuje, da naj se vzame v prisojilno listino varnostna klavzula, kajti volilnojemnik je baš upravičen zahtevati zakonito varnost še pred izdajo prisojilnega pisma. Sicer pa dediči niso pregovarjali niti pristnosti, niti vsebine dotične odredbe, nego so le trdili, da je vsled poznejših zapustnikovih odredb prišla ob veljavo. Dediči morejo torej, ako hočejo prisojilo izposlovati, ali dovoliti vsprejem klavzule o zakoniti varnosti v prisojilno listino, ali pa že poprej dokazati neobstoj volila; tudi morajo že po prisojilu in po zemljiškoknjžnem vpisu volila izposlovati izrek, da volilo ne obstoja in da naj se iz zemljiške knjige izbriše.

Revizijski rekurz je torej neutemeljen ter ga je bilo zavriniti.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Volilni shodi pod milim nebom, ki so bili sklicani brez privoljenja oblastva (po §-u 3 shodnega zakona) nimajo varstva §-a 15 zakona o volilni svobodi z dne 26. januarja 1907, drž. zak. št. 18.

Proti sodbi okrožnega sodišča v Celju z dne 26. septembra 1907, s katero se je vzklicu javnega obtožitelja proti sodbi okr. sodišča v Laškem z dne 16. avgusta 1907 ugodilo in Adama M. obsodilo, da je kriv prestopka § 15 zakona z dne 26. januarja

1907 št. 18 drž. zak., je generalna prokuratura vložila ničnostno pritožbo v obrambo zakona. Vrhovno kasacijsko sodišče je s sodbo z dne 28. januarja 1908 Kr VI 7,8 izreklo, da navedena obsodba okrožnega sodišča v Celju krši § 3 in 4 zak. z dne 15. novembra 1907 drž. zak. št. 135 o shodnem pravu in § 15 zakona z dne 26. januarja 1907, drž. zak. šte. 18 o kazenskih določbah za varstvo volilne in zborovalne svobode — in je Adama M. po §-ih 259 št. 3, 390 in 447 k. pr. r. oprostilo obtožbe prestopka po §-u 15 cit. zakona.

Razlogi.

Užitarja Adama M. je okrajno sodišče v Laškem poklicalo na odgovor zaradi prestopka §-a 15 zakona o varstvu volilne in zborovalne svobode z dne 26. januarja 1907, drž. zak. št. 18 češ, da je v zvezi z drugimi 6 soobtoženci dne 5. maja 1907 v Št. Rupertu nad Laškim volilni shod, ki je bil sklican v namen, da bi se volilci pogovorili o kandidaturi Ferdinanda R., name-noma preprečil z vpitjem, pretnjami in lučanjem kamenja in peska in tako navzoče, kakor tudi osebe, ki so vodile shod in vzdrževale red pri zborovanju, od zborovanja pregnal.

Okrajno sodišče je obdolženca s sodbo z dne 16. avgusta 1907 oprostilo, ker je bil shod brez oblastvenega dovoljenja sklican, torej nezakonit in tako nima zaščite § 15 zakona o varstvu volilne svobode.

Okrožno sodišče v Celju pa je, ugodivši pritožbi državnega pravdnika, Adama M. obsodilo s sodbo z dne 26. septembra 1907, pridruživši se pravnemu naziranju pritožbe, da je za kazenske določbe § 15 leg. cit., ki ji je zgol namen, ščititi volilno in zborovalno svobodo, popolnoma brez pomena, ali so se pri kakem shodu vsi predpisi zakona z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 135 izpolnili; če tudi se razbiti volilski shod ni praviloma oblastvu naznanil, da ni ovire podeliti mu zaščito §-a 15 zakona o volilni svobodi, da ta zakon ne ščiti zgol sklicatelja in prireditelja, temveč tudi udeležnike shoda; da le oni, ne pa ti, so za morebitno kršenje shodnega zakona z leta 1867 odgovorni.

Toda pravno stališče vzklicnega sodišča nasprotuje besedilu zakona.

§ 15 že omenjenega zakona z dne 26. januarja 1907 št. 18 drž. zak. razločuje namreč natančno med volilskimi shodi in shodi, ki spadajo pod društveni ali volilni zakon, te zadnje štiti le, ako so bili zakonito sklicani, torej ako so se predpisi §§ 14 in 15 društvenega ozir. §§ 2 in 3 shodnega zakona izpolnili. Volilni shodi so po § 4 shodnega zakona v določbah tega zakona izvzeti, razun onih, ki se prirede na prostem. Volilni shodi, ki se prirede na prostem, spadajo torej pod določbe shodnega prava, in treba je, ako naj se jih štiti, da so pravilno sklicani. Ravno zaradi tega, ker hoče § 15 zakona o varstvu volilne svobode volilskim shodom, posebno, močnejše varstvo podeliti, stavi za predpogoj, da se vršitev takega shoda pod milim nebom, ki je vsekakor pod večjo nevarnostjo, naznani pravočasno oblastvu, da zamore le-to izdati morebiti potrebne varstvene odredbe, dočim se za ostale volilske shode, ki so prosti dolžnosti naznanila po §-u 2 shodnega zakona, ni zdelo primerno, uvesti strožje predpise kakor sedaj, ampak je vsakokratnemu sklicatelju prepuščeno, ako zahtevajo to razmere, prositi posebnega varstva oblastev.

Po navedenem torej le-ta shod nikakor ni bil shod, ki bi vžival posebno varstvo zakona, ampak množica ljudi, ki se je sešla proti predpisom zakona, ki torej kakor shod ne more zahtevati onega posebnega varstva, ki ga daje novi zakon o varstvu volilne svobode, temveč čigar posamezni člani smejo pričakovati le varstva, ki jim ga daje občni kazenski zakon proti nasilju, telesni poškodbi itd.

Zato je bilo po §-u 292 k. pr. r. izreči to sodbo.

Dr. A.

